

11. JUULI

1924

III AASTAKÄIK

Looit koju teel.

„Vikerkaar”

on saanud mitte ükski noortele vaid ka igauhele, kes vaimliselt edeneda ja iseloomult areneda püüab, tähtsamaks ajakirjaks. Igaüks, kes tunneb «Vikerkaare» kõrget kultuurilist sihti Eesti noorsookirjanduse rikastamise alal, võitku temale uusi poolehoidjaid ja lugejaid.

Veel on aeg tellimisi uuendada järgmiseks poolaastaks.

Käesoleval poolaastal ilmub «Vikerkaares» ülipõnev **Franz Trelleri** juht **«Kuningate võsu»**, noorsoole toimetanud **Jursi Sander**. Jutt kujutab indiaanlaste, Maya sügharu rahvaste võitlust oma kultuuri ja inimõiguste eest. Hulk huvitavaid pilte. — Teistest pike-**mat**est juttudest toob «Vikerkaar» Ungari koolinoorsoo elust elamusrikka jutu **«Vooğavad hinged»**, dr. **J. von Parkas**. Kodumaa loodusest ja metsloomadest ilmub **Rich. Rohi** sulest jutustus **«Metselanikud»**. Reisi- ja kaugemaade seiklusist jutustab vikerkaarlastele nende lugupeetum kirjanik **Sven Hedin H. Valma** autoriseeritud tõlkes. Algust teeme jutuga: **«Lõvijaht»**. «Vikerkaar» peab alati silmas noorte huvisid ja elu koogu ta miimékülgsuses ja elamusrikkuses.

«Vikerkaare» kaastööliseks on paljud Eesti paremad kirjanikud, teadusemehed ja hariilased, nagu: keeleteadlane **Joh. Aavik**, helilooja **Juhan Aavik**, mag. **Auğ. Anni**, kommersskooli direkt. **H. Bauer**, koolinõunik **E. Enno**, luuletaja **Anna Haava**, kirjanik **Juhan Jaik**, haridusnõunik **F. Jürgenson**, kunstn. **Ed. Kana**, reaalikooli direkt. **N. Kann**, helilooja **Anton Kasemets**, kirjanik **J. Mändmeis**, mag. **Anis Oras**, üliõp. **Eeva Pedriks**, end. riigivanem **Konst. Päts**, kunsttööstuskooli direkt. **Vold. Päts**, haridusminist. prof. **H. B. Rahamägi**, keeletead. mag. **V. Ridala-Grünthal**, kirjanik **Rich. Rohi**, kirjanik **K. E. Sõõti**, humanisil. gümnaasiumi dir. **Jakob Vestholm**, kunstnik **A. Vichvelin**, Tartu ülikooli lekt. dr. **E. Virányi**.

Alalise ühenduse pidamiseks hõimrahvaste Ungari ja Soome noorsooliikumise ja — kirjandusega on lubanud kaasa aidata Ungari haridustegelased: Dr. **Bán Aladár**, kunstn. prof. **Jakó Géza**, noorsookirjanik **Urbányi Janos** ja Soomest — **Matti Pesonen**.

Noored! tellige aegsasti suvevaheajaks «Vikerkaar». Ükski tö-sine vikerkaarlane ei lahku nädalakski oma «Vikerkaarest».

«Vikerkaar» on kõige huvitavam ja sisukam noorte-ajakiri Eestis.

Ilmub üks korb nädalas 24 lehekülge. Maksab aastas 720 mk., poolaastas 360 mk., kuus 60 mk., üksiknr. 15 mk. Tellimisi võtavad vastu: «Päevalehe» talitus, abitalitused ja kõik postiasutused.

Toimetus ja talitus Tallinnas, Pikk t. 2. kõnekr. 17-96.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

VIKERKAAR

Nr. 28.

Vastutav toimetaja: Ernst Raudsepp.

Tegev toimetaja: J. Neggo-Vössokotsky.

1924.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk tän. 2 (Päevaleht). Kõnetr. 17-96. Toimetuse kõnetunnid teisipäeviti ja reedeti kella 1—2.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja „Päevalehe“ tellimiste vastuvõtjad.

Tellimishind: kuus postiga 60 mk., veerandaastas 180 mk., poolaastas 360 mk., aastas 720 mk.

Saafusele.

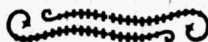
T. G. Schevtschenko*).

Sa siiski mind ei ole petnud,
Sa sõbraks, vennaks, õeks ka
Said minule, sa oled võtnud
Käe kõrvale mu, väetima:
Mind kooli õnnistades tõid
Sa joomar-kõstri õpetada.
„Mu armas, õpi, olla võib,
Sa ütliid, meestekski võib saada“.
Oo, usksin, algas õppimine,

Ma targaks sain, kuid pettumine:
Kas saime meesteks? Vaevalt seda!
Me usaldime teineteist,
Me kooskäik lihtne, ebatõde
Ei varjand endas kumbki meist,
Ning käime veelgi seda rada,
Mu sõber hea, mu sõber truu,
Veel käime, ees meid ootab au,
Mis laulikule pärandada.

Alguskeelest tõlk. J. J—k.

*) Taras Grigorjevitsch Schevtschenko (sünd. a. 1803) on Väikevene rahva suurim kirjanik ja ühtlasi ka tähtsam rahvuskangelane Hmelnitzky ja Masepa kõrval. Ta sündis pärisorja pojana, kuid silmapaistvate maalikunsti annete pärast vabastas tema ta omanik ja võimaldas õppimise Peterburi kunstiakadeemias. Selle lõpetades asus Schevtschenko Ukrainasse ja tema ümber koondus Väikevene rahvuslik liikumine. Ka võttis ta toleaeagsetest revolutsionääride organisatsioonist osa. Sellepärast saadeti ta eluksajaks Orenburki. Ta tähtsamad tööd on lüüriiliste luuletuste kogu „Kobsar“ ja kasakate kangelaslugusid käsitav poeemide kogu „Gaidamaki“. Väikevene rahva rahvuslikule ärkamisele andsid need raamatud kõigesuurema tõuke. Ta on sama hiilgav and kui ta kaasmaalane Gogol, kes Suurvene rahva sisse ära sulas; Schevtschenko on rahvuslane, tema sügavalt lüüriiline looming on väikevenekeelne, sellepärast ei ole ta nii laialt tuntud kui eelmine. Tõlkija.

TAEVAVÕTI.

Manfred Kyber'i järele H-a.

li kord suur ja vägev kuningas, kes paljude maa-de üle valitses. Tema päralt olid kõik maailma varandused ja igapäev ta võis mängida Ofiiri kalliskividega ja Damaskuse roosidega. Aga siiski puudus tal kogu tema rikkuse juures ometi midagi: võtmed taeva väravalt.

Ta oli tuhandeid saadikuid välja läkitanud taeva võtmeid otsima, aga keegi ei suutnud neid temale tuua. Oli ka palju tarkadelt meestelt, kes tema kojas külas käisid, küsinud, kust küll taeva võtmeid võiks leida, aga keegi neist polnud mingit vastust teadnud. Ainult üks, keegi isäralikkude silmadega mees Indiast, oli Ofiiri kalliskivid ja Damaskuse roosid, millega kuningas mängis, naeratades kõrvale lükanud ja temale öelnud: kõiki maailma varandusi võivat kingitusena saada, aga taeva võtit pidavat igäiks ise otsima.

Siis otsustas kuningas taevavõtme leida, maksku see, mis tahes. See oli tol ajal, millal inimesed veel näha võisid, kus taevas maa pääle alla ulatas, ja millal kõik kõrget mägetundsid, mille tipule taeva väravad on ehitatud. Kuningas jättis oma õukonna koju ja astus järsku mägemööda üles, kuni jõudis taeva värava ette. Värava ees, mille tipud päikesevalguses ujusid, seisis ingel Gabriel, Jumala igavese aia valvaja.

„Auvääriline,“ ütles kuningas, ma oman kõik maailma varandused, palju maid on mu valitsuse all ja ma

mängin Ofiiri kalliskividega ja Damaskuse roosidega. Aga mul pole rahu enne, kui ma ei omanda ka taeva võtmed. Sest kuidas muidu võiksid kord tema kullased väravad end mulle avada?“

„See on tõsi,“ ütles ingel Gabriel, taevavõtmeita ei saa sina taeva väravaid avada, kui ka sinu päralt kõik kunstid ja maailma varandused oleksid. Kuid taevavõtmeid on ju nii kerge leida. Neid õitseb kevadeti väikeste lilledena maa pääl ja kõigi olevuste hingedes.“

„Kuidas?“ küsis kuningas, „kas ma siis muud ei tarvitsegi teha, kui ainult väikese lille noppida? Aasad del ja metsades on neid ju küllalt ja käies satub neid jalge alla kõigil teedel.“

„On tõsi, et inimesed suurt taevavõtmete hulka jalgega tallavad,“ ütles ingel, „kuid nii kergelt, nagu sina arvad, pole see ka siiski mõeldud. Taevavõtmeid, mis sulle taeva väravad avavad, peab kolm olema, ja kõik kolm on ainult sel juhtumusel õiged taevavõtmelilled, kui nad sinu jalge ees ja sinu jaoks õitsema puhkevad. Mitmed tuhanded teisi taevavõtteks ehk primulaks nimetatud kollaseõielisi käokatsi, mis maa pääl õitsevad, peavad inimesi vaid virgutama õigete taevavõtmelilledel õitsemapuhkemiseks kaasa aitama, ja need on lilled, mida inimesed jalge alla tallavad.“

Samal silmapilgul tuli taeva väravale laps, see hoidis kolme taevavõtit, mis tema käes lilledena õitse-

sid ja hiilgasid. Kui nüüd laps taeva-värvaid kolme taevavõtmega puudutas, avanesid need laialt ta ees, ja ingel Gabriel talutas lapse, taeva värvad aga sulgenesid jälle ja kuningas jäi üksi kinniste uste ette seisma. Siis sammus ta järelemõtlikult mäge mööda alla, tagasi maa päälle, ja kõikjal laotusid aasad ja metsad, täis ilusamaid taevavõtmelilli. Küll hoidus kuningas neid tallamast, kuid ei ainsamgi lill puhkenud õitsema tema jalge ees.

„Kas siis mul ei lähegi korda õiget taevavõtit leida,“ küsis kuningas endalt, „kuna ometi laps selle leidis?“ Aga ta ei leidnud seda, ja möödus palju aastaid.

Kord, ühel päeval tegi ta ratsasõidu, ümbritsetud oma õukonnast, ja määrdinud, armetu tütarlaps, ematu ja isatu, palus temalt armuandi, kui ta oma hiilgava saatkonnaga temast mööda läks.

„Jäägu ta kerjama!“ ütlesid õukondlased ja tõukasid lapse eemale.

Kuningas aga oli sest ajast, mil ta järsult mäelt alla tuli, kõik aastad taevavõtmete üle palju järele mõelnud ja ei tallanud neid enam jalge alla. Ta võttis määrdinud kerjuslapse, asetask tema enda kõrvale sadulasse ja tõi koju. Sääll laskis ta temale süüa anda ja ta riietada, ta hoolitses tema eest ja ehtis teda ise ning pani krooni tema pähe.

Siis puhkes ta jalge eel väike kuldtaevavõti õitsema. Kuningas aga käskis kõiki armetuid ja lapsi oma riigis oma vendadeks hüüda.

Jälle möödus aastaid, ja kord tegi kuningas ühes oma õukonnaga ratsasõidu metsa. Sääll silmas ta haiget hunti, kes kannatas ja ennast liigutada ning aidata ei saanud.

„Las ta lõppeda!“ ütlesid õukond-

lased ja asetuskid tema ning viletsa looma vahele.

Kuningas aga võttis haige hundi ja kandis tolle kätel oma paleesse. Ta ise ravitses tema terveks, ja loom ei põgenenud iial enam ta eest. Siis puhkes teine kuldtaevavõti kuningajalge ees õitsema. Kuningas aga käskis sest ajast päälle kõiki loomi oma riigis oma vendadeks hüüda.

Jälle möödus aastaid — aga nüüd juba vähem aega kui esimese taevavõtmelille puhkemise eel — sääll jalutas kuningas kord oma aias ja rõõmustas imetaolistest lilledest, mis hoolikalt hoitud ja kasvatatud, tema aeda kõigi maade aedadest kõige toredamaks tegid. Sääll silmas kuningas teeveerel väikest, inetut taimet, mis jannuses ja tolmused lehed päikesese kõrvetuses longu oli lasknud.

„Tahan temale vett tuua,“ ütles kuningas.

Kuid aednik peatas teda. „See on umbrohi,“ ütles ta, „kitkun ta ja põletan. Ta ei kõlba kuninglikku aeda kõigi toredate lilledes keskele.“

Kuningas aga võttis oma kuldkiivri, täitis selle veega ja tõi taimemele, ja taim jõi ning hakkas uuesti hingama ja elama.

Siis puhkes kolmas taevavõti kuningajalge eel õitsema ja kerjustüdrukuke krooniga ja hunt oli säälluures. Järsul mäel aga nägi kuningas taeva värvad laiasti lahti seisvat ja päikesesäras, mis ta tippudel hiilgas, nägi ta ingel Gabrieli ja last, kes juba tookord oli leidnud taeva-tee.

Kolm taevavõtmelille aga õitseb praegugi veel ja tänapäev nad hiilgavad veelgi heledamalt ja kaunimalt kui kõik Ofiiri kalliskivid ja kõik Damaskuse roosid.

U N G A R I.

ultuuriline ülevaade.

„Vikerkaarele“ kirjutanud dr. E. Virányi, Ungari keele lektor
Tartu ülikoolis.

(Lõpp.)

Maalikunst. Muusika.

Iga ungarlane võib õigusega oma isamaa maalikunsti päale uhke olla. See-poolt seisab Ungari, niisama kui luule poolt muude Euroopa riikidega võrreldes esimeses reas.

Juba vanad kirikud olid rikkalikult maalidega ehitud. Ungaris olid juba keskajal maalikunsti-koolid, mille ühtlane stiil veel tänapäev tähelepandav on. XVII aastast nimetame Kujseczky't ja Mányoky't. Kuid kõige rohkem areneb maalikunst XIX aastast ja Ungari kunstnikud jäädvustavad oma nimed maailma-kultuuriajaloo.

Teerajajateks on Karl Markó ja Nikolaus Baralás. Igas kultuuriringkonnas omab ka, Mihael Munkácsy nimi suure tähtsuse. Julius Benczur oma värvirikaste piltidega Ungari minevikust kuulub oma maa klassikute hulka. Viktor Madarász'i ja Jenő Gyárfás'i pildid on täis dramaatilist põnevust. Kuulus portree-maalija Filipp László elab Inglismaal. Karl Lotz ja Maurus Than on kuulsad oma fresko-maalide poolt. Geniaalsed on Bertalan Székely maalid ajaloo- ja Aleksander Liezen-Mayer ja A. Wagner valivad oma maalide aineid aja-

loost. Mihael Zichy, kes hoovimaalijana Peeterburis elas on Ungaris „Inimese tragöödia“ pildistamisega võitnud kuulsuse. Ta väljamaal loodud tööd on ungarlastele ainult osalt tuntud, ja vist küll Vene revolutsiooni ajal hävitatud.

XIX aastast 80-aastates rajas üld-euroopalises maalikunsti Paul Szinyei Merse uue tee. Ta ise ja ta järeltulijad pildistavad vabat loodust ja kunstniku isiklike muljeid. See maalimisviis leiab veel praegu Ungaris palju poolehoidu.

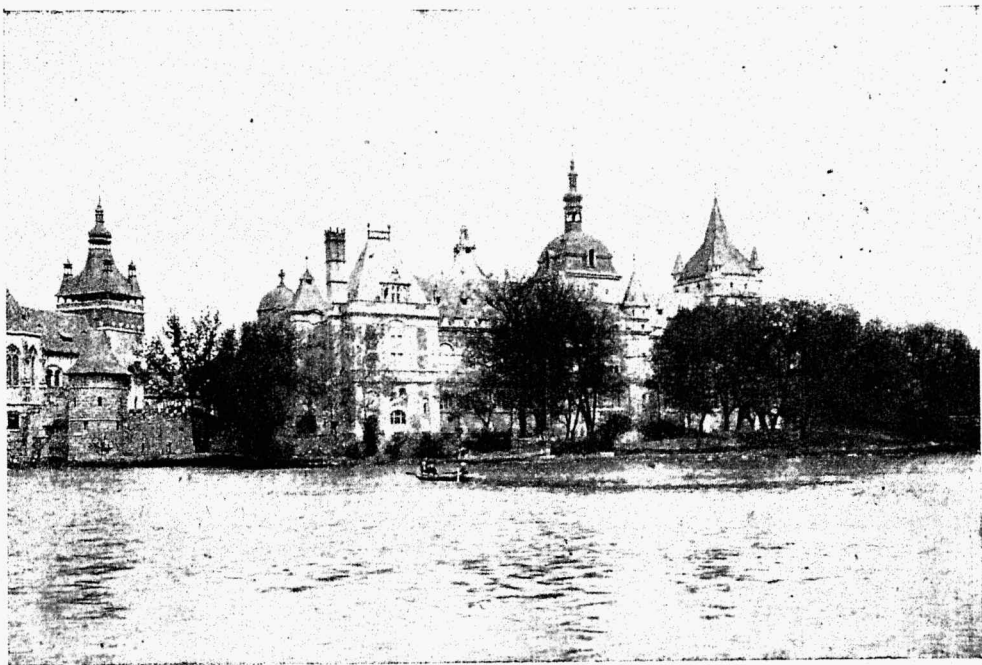
Ungari maastiku-maalijatena väärivad tähelepanu Géza Mészály, Ladislaus Mednyanszky, Aladár Edvi Illés. Arpád Feszty suurepärase pilt, mis ühes tsirkusesarnases hoones alal hoitakse, („Ungarlaste tulek Arpád'i all“) äratab kõigi vaatajate imetust oma hiiglakompositsiooni tõttu. Ka teised kunstnikud, nagu näit. Karl Ferenszy, Stefan Csóll, Ladislaus Paál, Josef Ripp Rónai ja veel palju muid on oma isamaale oma kunstiga palju au teinud. Maalikunsti-koolid on mitmel pool tekkinud, kus anderrikkamad õpilased suurte kunstnikkude juhatause all hääd õpetust saavad ja pärast enast väljamaal täiendavad. Palju teeneid

on ses suhtes Budapesti kujutavate kunstide ülikooll. Et ungarlased teiste rahvaste kunstnikkudega võrreldes end mitte häbeneda ei tarvitse, näitab hiljuti sündinud juhus. Kevadel korraldas Veneetsia linn rahvusvahelise pildinäituse, kus ka Ungari kunstnikud oma pildid välja panid ja sääljuures kaks auhinda omandasid. Mõlemad pildid olid Nikolaus Rudnay tööd. Üks võitis Veneetsia linna auhinna, selle linna auhinna, kes ise näituse korraldas. Ta teise

selle muusika meistrid. Ungari muusikal seisab ees veel suur tulevik!

*

Ungari vaimukultuur ei ole tähtsuseta. Praegusel ajal algab tal uus aegiärk: ta laotab ennast väljamaal laiali. Kui me seda kalurirahvast ta neljatuhande aastasel teekonnal auhinna saamiseni Veneetsias jälgime, siis peame kindlas usus selle rahva tulevikku, edasi võitlema ta arenemise pärast.

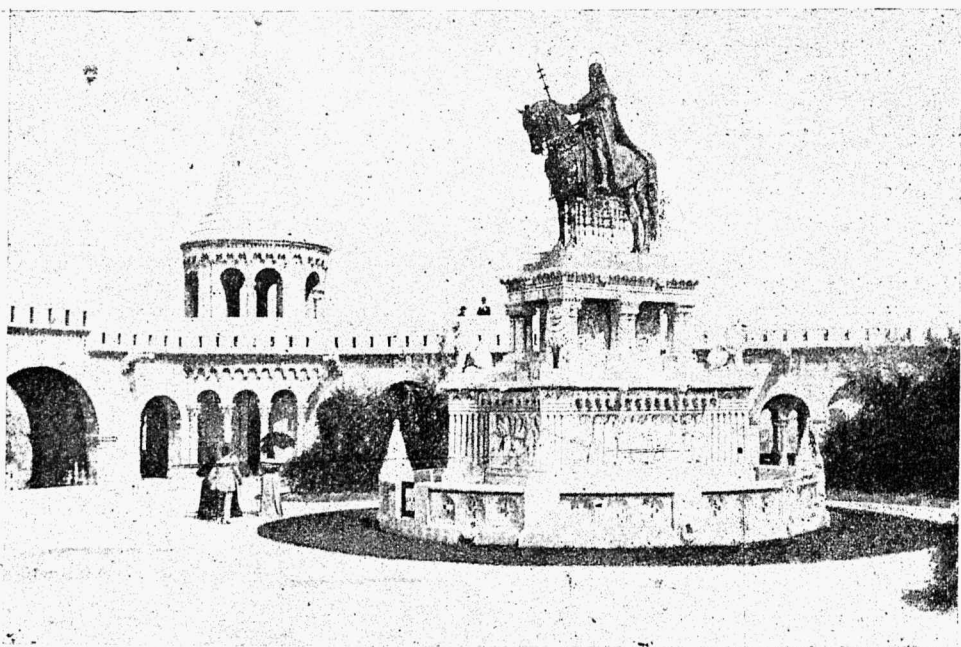
Pöllumöö muuseum.

pildi ostis Itaalia valitsus. Itaalia valitsus omandas säält näituselt ainult selle ainsama pildi!

Ungaris on palju muusikakunstnikke, kelle kontserte väljamaal häämelega kuulatakse. Heliloojatest tahan ainult Franz Liszt'i, Franz Erkel'i ja veel tänini töötavatest Béla Bartók'i ja Zoltán Kodály nimesid nimetada, ja sääljuures ainult tähendada, et nad geniaalsed mehed on. Ei tohi mainimata jätta, et Ungari rahvamuusika, Ungari rahvalaulud kuulsad on üle terve maailma, ja ühtlasi ka Ungari mustlased,

Kui ka täna veel ta saatus raske, 1000-aastase, ei — 4000-aastase kultuuri teadlikkus teeb ta tugevaks: ta ei tohi kunagi kaotada lootust.

Siiski tunneb magyar, et ta isamaa aastasadade võrra teistest suurtest Euroopa riikidest maha on jäänud. Ma tunnistan seda lausa, kuid ka seda, et Ungaris nii arvestatakse: Soome ja Eesti on veel vähemalt saja aasta võrra Ungarist maha jäänud. Kui kaugel aga veel Venemaal asuvad hõimud ungarlastest maha jäävad, ei ole kindlasti teada. Voguuld elavad ehk

Mälestussammas Püha Telvanile Budapestis.

Mälestussammas Anonymusele, tundmatu Ungari ajalookirjutajale.

praegugi veel, nagu tol ajal, kui magyariid uut eluaset otsides neist lahkusid.

Nagu ülimal mainitud, saab Ungarlaste kultuur juba ikka rohkem ja rohkem väljamaal tuttavaks. Kahjuks tunnevad seda aga just hõimrahvad veel õige vähesel määral. Eestis on aga juba ses suhtes palju tehtud, kuid sellest ei ole veel ammugi küllalt. Kõik Soome-Ugri rahvad, kes ürgajal üksteisest lahku läksid, peaksid kokku saama ja aru andma, kui palju igaiüks neist

möödunud aja jooksul korda on saatnud. Noored, nagu me endise Soome-Ugri tõugu rändaja kalurirahvana ühel arenemisastmel seisime, peame püüdma tõsta meie kultuuri ühisel määral ikka kõrgemale, et kord igaiüks sellesse suure rahvaperre kuuluv liige uhkusega võiks öelda: ka mina olen selle rahva tõugu ja ka mina olen püüdnud kaasa töötada, et tema kultuur selle kõrguseni tõuseks.

Pojad, tulevik on meie!

Franz Treller. Noorsoole toimetanud Jursi Sander.

Indiaanlanna kätel oli ka pruun poisike oma silmad avanud uuele elule. Kartlikult ja siiski selgelt avalduva kõrgi kangekaelsuse ilmega vahtis ta üksisilmi ta ümber kogunud naisi ja tüdrukuid. Ta võis vaevalt nelja-aastane olla; ta kehaehitus oli tugev; rietatud oli ta valitud maitsega suursugu valgete viisil.

„Ära karda, pojuke, ära karda,“ rahustas teda indiaanlanna oma emakeeles. „Sa oled hääde inimeste juures.“

Neid sõnu tähele panemata, uitas poisi silm otsides ühe näolt teisele.

„Kus on Nina?“ küsis ta Hispaania keeles, „kus on Maria?“

„Oh pojuke,“ vastas indiaanlanna saamatult samas keeles, „kõige vägevam Jumal olgu neile armuline, nad puhkavad vist mere põhjas! Mehed päästsid su uppumissurmast, mu kullake.“

Poiss vaatas arusaamatuses ümber ja näis millegi üle mõtiskelevat. Ta lapselikud näojooned omandasid kinnise ilme, mis teatud olukordadel omane kõigile indiaanlastele.

Kuna indiaanlannad kaastundlikult seisid selle nende rahva hulka kuuluva lapse ümber, pöördus esimene nendest uuesti oma emakeeles ta poole, kuid poiss ei näinud seda mõistvat.

„Vaja kuivatada ta riideid, muidu jääb ta palavikku,“ ütles üks noorem naisterahvas.

Virgalt vabastasid nad lapse märgadest riidetest ja mähkisid ta soojadesse vaipadesse.

Sääljuures silmasid nad poisi rinnale põletatud siniseid jooni, mis imelikkudes keerdudes üksteisest läbi põimisid. Nad kutsusid mehed vaatama, kuid need ei mõistnud märki seletada. Ainult üks neist arvas, et ta olla sarnaseid jooni näinud metsades leiduvatesse kivisammastesse lõigatud muistsetes kirjades.

Lapsele pakuti uuesti piima ja maisileiba*), aga ta ei võtnud midagi, vaid kordas ainult: „Nina, Maria!“

*) Mais — Türgi nisu, tähtis toiduaine Põhja-Ameerikas, Itaalias ja mujal.

Siis kandsid naised ta kaljudesse, kus nad varju oiid leidnud tormi ja voogude eest.

Vahepää! matsid mehed indiaanlanna korjuse metsa ääre, lugesid palve ja asetasisid hauakünkale kahest puutükist lihtsa risti.

Don Antonio käsku täites sõitis Miguel veel kord hukkunud laeva juure, et kuidagi selle nime kindlaks teha, kuid pööris tagasi kaldale tagajärge saavutamata.

Kaldaelanikud, kes pääle Migueli ja selle perekonna, kõik kuulusid pärismaalaste hulka, asusid nüüd haciendosse teele, et sää! ulualust leida tööliste majades, kun! neil võimalus avaneb asuda jälle kaldale uutesse eluasemetesse. Oma vähese päästetud varanduse viisid nad kaasa.

Indiaani poisikese, kes nüüd jälle kandis päikesepaistel kuivatatud suviülkonda, võtsid nad ühes ja kandsid teda kordamisi, olles uhked selle oma sugukonna meeldiva võsu pääle.

Vahepää! oli väike tütarlaps haciendas ärganud ja nõudis nuttes jällegi ema, Ninat ja Pablot.

Donna Inez püüdis last meelitussõnadega vaigistada, kuid see ei läinud korda.

Kui ta mees sisse astus, ütles ta peaaegu meelt heites: „Kui sind õiet! mõistsin, Antonio, päästet! ka üks Indiaani poisike?“

„Nii see oli, armas.“

„Ja kus on see laps?“

„Ma usaldas!n ta vana Techpo hoole.“

„Tüdrukuke näib pääle ema veel kellegi Pablo järele nutvat. Pablo ongi arvatavasti see poisike, ta mänguseltsiline. Kas ei las!ks sa last siia tuua? Vahest vaigistab see väikesekest.“

„Võib nii,“ arvas don Antonio, „sul võib õigus olla, sest see punane jõmpsikas kandis uhkeid riideid aga ma ei salliks häämeelega oma majas külalisen! Indiaani poisikest, kuigi talle soovin kõike hää.“

„Aga, kallim, ta siinviibimine lohutaks väikest tütarlast ja kes teab, kui kaua nad üldse meie juure jäävad, sest peame ometi lapse sugulasi otsima ning ühes temaga lah!kub ka väike indiaanlane.“

Vastumeelt avaldas senior d'Irola oma nõusolekut. Tema, selle maa vallutajate järeltulija, veres pesitses füüsiline põlgus

punase tõu vastu. Siiski mõistis ta, et poisikese juuresolekul arvatavasti rahustub nut!ja laps ning ühes sellega ka ta ärritatud abikaasa.

Ta käskis Indiaani teenrit poisi tuua. Tormi all kannatanud kalamehed jõudsid parajasti kohale; nad kuulusid hacienda elanikkude hulka ja asusid ajutiselt majadesse. Mõne minuti pärast oli poiss juba härraste-majas.

Väike poiss, kelle seisak oma nooruse pääle vaatamata silmatorkavalt uhke, astus tuppa tõsine ilm! näol. Aga, nagu päikesekiir löi särama ta pruun nägu ja täis armastust hiilgasid ta tumedad silmad, kui ta pilk langes noore tütarlapse pääle.

„Pablo, Pablo!“ hõiskas tüdruk ja ruttas poisi juure. Oma väikeste käekestega hakkas ta poisi ümbert kinni, „Pablo, oled sa siin?“

„Jah, Mariquita, Pablo on siin,“ vastas poiss.

„Tähendab, Maria on ta nimi,“ mõtles senhora d'Irola, kes hella pilguga vaatas lapsi.

„Kus on ema? Kus on Nina? Kus isa, Pablo?“

„Ma ei tea seda — tuul on nad eemale puhunud.“

„Aga nad tulevad pea, eks ole, Pablo?“

„Nad tulevad tingimata, nad armastavad meid.“

Maria kutsus poisi väikesele pingile ja istus ta kõrvale.

„Küll on hää, et sa juba siin oled, Pablo, küll nad tulevad varsi.“

Donna Inez oli liigutatud lapselikust vestlemisest ja mõlema mänguseltsilise hellusest üksteise vastu. Sest ka pruun poisike avaldas sügavamat tunn!t, kuigi ta juba omas oma tõu enesevalitsemise. Ta oli ilus laps ja riietatud nagu mõne rikka istandusomaniku poeg.

Sennora pakkus lastele shokolaadi ja maisileiba ning mõlemad sõid isuga, unustades oma mure.

„Kes võiksid olla Maria vanemad?“ avaldas donna Inez küsivalt.

„Võib olla uhuvad lained laevaosi ehk korjuseid maale, mis meie selgitust annaksid, kui lapsed ise midagi endast jututada ei tea.“

„Maria pesu on „P“-ga märgitud ja peenest riidest valmistatud.“

Küsimise pääle, kuidas nimetatakse nende vanemaid, võisid lapsed ainult nende eesnimesid nimetada, don Diego ja donna Mercedes. Perekonnanime nad ei tunnud. Hispaanlaste kombel üksteist alati eesnime pidi nimetada, oli see ka täiesti arusaadav.

„Ma teatan kohe valitsusele sündmusest. See läkitab teate kõigisse sadamatesse ning peagi saame teada, missugune laev siin hukkus ja kes olid selle armsa lapse vanemad.“

Kuid kodusõda, mis nii sageli laastas Hispaania võimu alt vabanenud maid, tõstis jällegi oma verestnõretava päa ja katkestas haciendero järelepärimisi. Kaks aastat oli metsik mestiz*) Carrera kogu Guatemala oma raudse rusika all hoidnud, kuni rahvas viimaks julgust kogus ja lugupeetud kindral de Lerma juhatase all ta vastu võitlust alustas. Don Antonio d'Irola järgis sõnakuulelikult kindrali kutsele ja võitles vahvalt valitsusvägede hulgas, kuni viimaks suurte varanduste- ja inimohvritega saavutati täielik võit.

3. Halvad sõnumed.

Olid möödunud aastad pääle koleda öö, mil torm hävitas suure osa Guatemala läänekaldast ja paiskas maale Indiaani poisikese ja väikese tütarlapse, ning ainult nende viibimine hacienda del Roca härrastemajas tuletas veel meele loodusjõudude vihast möllu.

Maria ja Pablo viibisid ikka alles sennor d'Irola ja ta abikaasa juures.

Kõik pääle kodusõja lõppu ettevõetud järelepärimised Maria päritolevuse kohta jäid tagajärjetuks — poisi sugulasi ei võetudki vaevaks otsida. Et tütarlaps oli Hispaania soost, seda tunnustas ta välimus ja kõne, kuid kogu manneri läänekaldal Araukaaniast kuni Kaliforniani elas hispaanlasi ja kodusõjad vapustasid põhjas ja lõunas vaevalt emamaa Hispaania valitsuse alt vabanenud riike. Ei läinud korda kindlaks teha ei laeva nime, mis hukkus tormi käes, ei vähematki märki, mis oleks lasknud oletada paika, kust oli pärit lapsuke. Maria ise ei

*) Mestiz — segavereline, valge ja indiaanlase järeltulija.

teadnud enda kohta kõige vähematki öelda, ta kõneles ainult emast, isast ja Ninast ning unustas donna Inezi hella armastuse mõjul peagi ka need. Lasteta sennora nägi Marias Jumala armulikku annetust ning jagas oma armastust mehe ja vaeselapse vahel.

Indiaani poissi, Pablot, salliti, sest Maria ei tahtnud tást loobuda.

Ka tema ei suutnud öelda, mis riigist oli pärit Maria. Pablo kõneles Hispaania keelt, kas ta pääle selle mõistis veel mõnda Indiaani murrakut, oli võimatu kindlaks teha — ta ei kõneleunud kunagi ühtki indiaanikeelset sõna. Kahtlemata ei mõistnud ta murrakut, mis kõnelesid Xiuca indiaanlased, kes ühes neegrite ja segaverelistega moodustasid suure hacienda töölispere. Kas ta aga kuulus Tshilli, Peru, Meksiko indiaanlaste või Kesk-Ameerika endiste peremeeste — Maya rahva hulka, seda ei võinud isegi indiaanlased kindlaks teha. Poisi kinnine iseloom muutus pehmeks ja muretu lahkeks ainult Mariaga koos viibides. Indiaani tööliste vastu avaldas väike poisike kõrkust, mis lähenes juba põlgusele.

Kui Maria vanemaks sai, hakkasid lapsed noore vaimuliku del Roca preestri juures õppima. Poiss õppis imestamisväärt andekusega ja raudse agarusega, mis ta hääle õpetajale valmistis suurt rõõmu. Õpetööst vabal ajal uitas ta aga nagu väike metsaline põldudel ja metsades ning ei tulnud donna Inezi suureks mureks tihti õõsekki koju.

„Ainult pooleldi taltsutatud puma*),“ ütles don Antonio poisi kohta, „ta metsik iseloom väljendub ikka jälle.“

Pääle Maria ja noore preestri, isa Bernardo, oli veel üks inimene haciendas võitnud Pablo usalduse; see oli asunduse kütt ehk n. n. tigrero, vanem indiaanlane, kes, nagu kinnitasid xiucad, oli moyade soost. Tihti nähti poissi ja kütti Tamayd tundide kaupa kahekesi koos istuvat ja omavahel pärismaalaste rahulikul viisil juttu vestvat.

Mõni arvas kuulnud olevat, et nad isekeskis kõnelevad Maya keelt, kuid see polnud kindel. Kindel oli ainult asjaolu, et Ta-

*) Puma — kuguar, hõbelõvi, felis concolor. Kasside soost röövik Lääne-Ameerikas.

may oli ainuke punanahk, kellega Pablo kui omasugusega läbi käis, kuna ta vanemaks saades tööliste vastu avaldas eemaletõrjuvat uhkust.

Pablo oli nüüd juba umbes kuusteist või seitseteist aastat vana, ja selle vanaduse kohta haruldaselt kõrge kasvuga ning tugev; ta suursugu näoilme, mille karm tõsidus pehmenes ainult Maria juuresolekul ja ta seisak võistlesid uhkema kastiiialase*) omaga. Ta ulatas alatas Tamayga läbi ürgmetsa ja õppis selle juhatusel hääks laskjaks, kelle kuul eksimata sööstvat hirve tabas. Don Antonio oli teda ratsutama õpetanud ja tast teinud eeskujuliku ratsaniku, kes taltsutas metsikuma hobuse ja istus sadulas haruldaselt meeldivalt ja kergelt. Ka lasso**) mõistis ta helita, nagu kogenum raguero. Don Antonio oli kavatsenud poissi tutvustada oma hacienda laiaulatuslise tegevusega, et ta pärast majordomana enda kätte võiks võtta selle juhtimise, kuid Pablo avaldas vähe kalduvust põllutööle. Kirglikult püüdis ta tungida maa eelajaloo saladustesse, kuid selles oli tal vähe edu. Sennor d'Irolal, kelle esiisad olid Ameerikasse sisse

*) Kastilia (Castilla) — Hispaania keskmine osa. Nime on saanud hulga kindlustatud paikade (castella) järele. Kastilia isandad olid uhkemad uhkematest hispaanlastest.

**) Lasso — viskerihm lahtise linguga, mida tarvitati jahil saagi püüdmiseks.

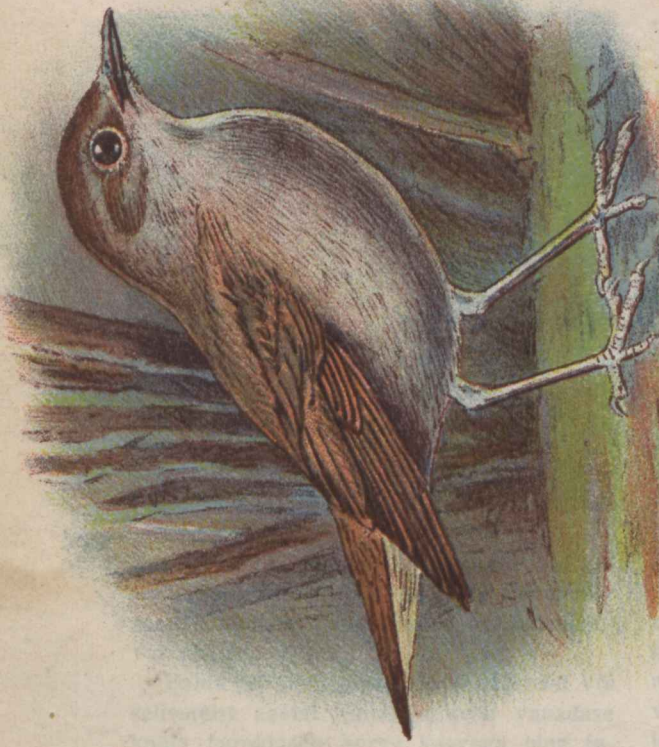
rännanud Alvarado ajal ja kuulusid veriste vallutajate hulka, kes pärismaalasi kõrge haridusega Maya rahva ägedais võitlusis alla surusid, oli oma väikeses raamatukogus raamat, mis oli trükitud eelmises aastasajast Madridis ja jutustas Guatemala vallutamise kohta. Kuigi see raamat oli kirjutatud ühekülgselt Hispaania usurüüdlite ülistamiseks, siiski avaldus temas selgesti, millise kangelasliku vapruste ja mehisusega mayad olid võidelnud ja end kaitsnud raudrüüga kaetud ratsanikkude, nende kahurite ja püside vastu. Pablo luges selle raamatu mitmele korrale läbi ja vaatles imestusega pilte, mis kujutasid sulgedega ehitud indiaanlasi võitluses hispaanlastega. Padre Bernardo teadis õige vähe vallutamisaialoost ja aeg enne vallutamist oli talle seda rohkem veel seitsme pitsatiga raamatuks. Xiuca töölisel teadsid veel vähem, neil puudusid isegi põlvest põlve päritavad jutustused vanust ajast. Teisiti oli aga lugu Tamayga, mägedes elavate mayade hulgast pärit oleva kütiga, kes teadis lõpmata palju lugulaule ja jutustusi vanast hallist ajast ja oma rahva suurusest ja vägevusest. Ahnelt kuulatas Indiaani poisike neid.

Toreda ja uhke härrastemaja rõdul istusid don Antonio, ta abikaasa ja donna Maria, kelle nad sääduslikult olid oma kasulapseks lasknud kinnitada, ja jõid teed. Don Antonio oli parimas meheas ja ta abikaasast näisid aastad jäljeta olevat möödunud. Nende vastas istus Maria heledas suvekleidis. Ta armast nägu ümbritsesid tumedad juukseähärad. Suureks oli kasvanud laps, kelle meri neljateistkümne aasta eest oli paisanud maale. Kuna sennor ja sennora d'Irola rahulikult oma teed rüüpasid, näis Maria rahutumalt midagi kuulatavat. Kostis kiire kapjade plagin, don Antonio kortsutas kergelt otsaesist; varsi pääle selle astus Pablo ratsaülikonnas rõdude ja kummardas tervituseks donna Inezi ja ta mehele.

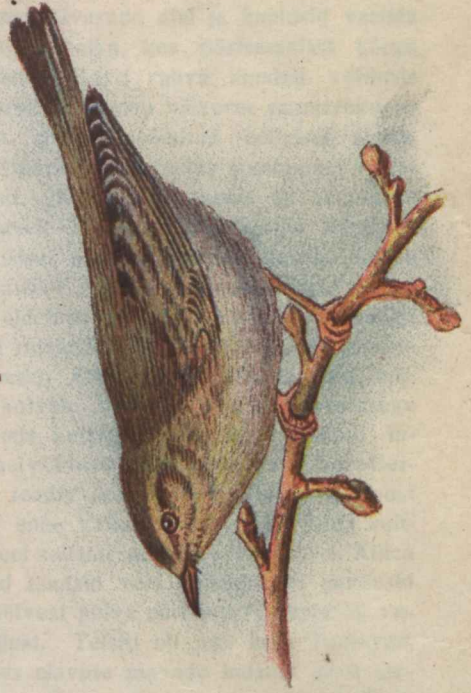
„Kas don Pablo ei tea, et armastame täpset ilmumist eiele?“

„Vabandust, sennor,“ vastas noormees viisakalt, kuid teadlikult, „käisin karju vaatamas, sest mulle näis, kui sooviksite teateld karjamaalt. Tagasisõidul viibisin vähe.“

(Järgneb.)

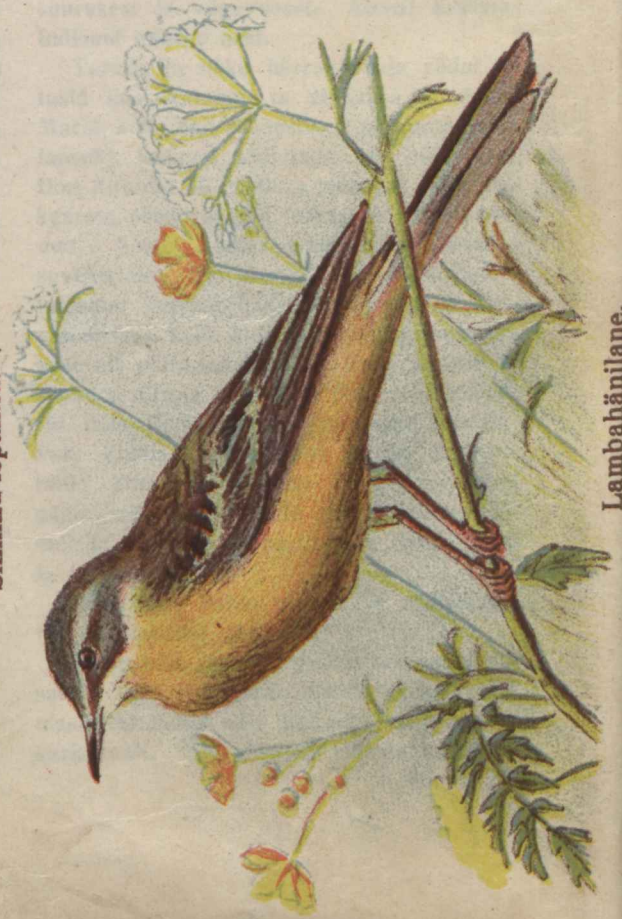
Ööpik.

Salu-lehelinnuke.

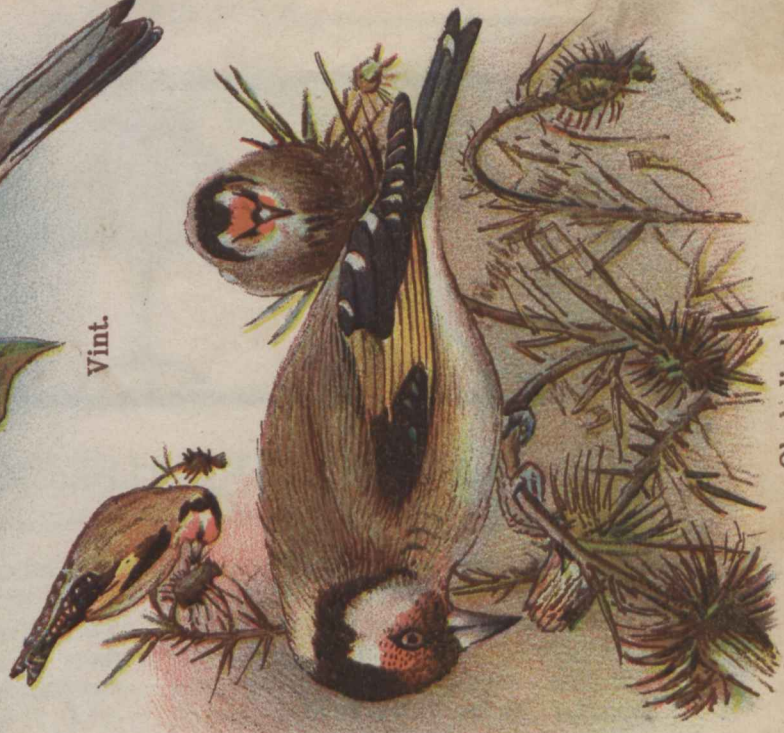
Sinilind-lepalind.

Lambahänilane.

Vint.

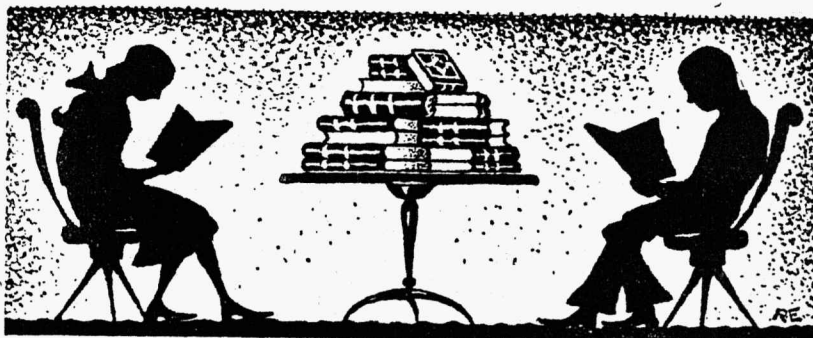
Ohakalind.

Musttihane.

Rasvatihane.

NOORSOOKIRJANDUS 1923. A.

Ülevaade Eduard Männik.

5

Eelpool mainisin läinud aasta kõige eduriikkamaks aastaks noorsookirjanduse ilmumise alal ja sellele lisaks on veel populaar-teaduslikud noorsooraamatud polaarekspeditsioonide üle. Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus kirjastas Sven Hedini Polaarsõidud I ja II. (Viimane ilmus küll käesoleval aastal, kuid sellegipärast on kohane teda esimese andega vaatluse alla võtta.) Salmuti ilmus ka A. Org'i kirjastusel „Öös ja jääs — Fridtjof Nanseni ekspeditsioon 1893—1896“.

Niihästi noori (kui ka kogu kultuurilma) on huvitanud põhjanabale pääsemise katsed. Vaatamata hulljulgetele katsetele on seni põhjanaba vallutamata jäänud ja võib olla veel mõnikümmend aastat murtakse sinna pääsmise katsete üle pead. Võimatu on arvata, palju on hukkunud selle maa taotlusel ja sama võimatu ennustada edaspidist käiku, kuid tõsiasjaks kujuneb, et viimati ometi pääsetakse sinna. Paljud ekspeditsioonid on pidanud jääväljadel hukkuma, ent vaatamata sellele, on valmis uusi kangelasid, kes tahavad riskeerida eluga ja mitmeiks aastaks jäämägedele minna. Kuigi olevikus põhjanaba taotluse kirjg vähenenud ja rohkem kaaluvat, teaduslikku ilmet omanud, on ta siiski teadus-

ilmale põlevamaks küsimuseks. Kuid paarkümmend aastat tagasi hoidis ta kogu ilma põnevil, alates Franklini, Nanseni ning Andrée katsetega, millest esimene ja viimane õnnelt päätus. Ja kui olevikus tehakse mõni geniaalne hüpotees või naba-taotluse katse, siis sütib huvi kogu saavutamata maakoha vastu uuesti.

Polaarsõidud I ja II on pärit kuulsalt Rootsi maadereisija ja -uurija Sven Hedini suuremast kogust „Poolusest pooluseni“. Sven Hedin on ise mitmeid polaarsõite kaasa teinud, olles ekspeditsioonide juht jne., mille tõttu ta töödekogu on valminud osalt isiklike kogemuste, osalt eelkäijate faktilise materjali mõjul. „Polaarsõidud“ tahavad ülevaadet anda kõikidest polaarsõitudest, mis tehtud põhja- või lõunanaba lähikonda. Selle tõttu ei piirdu ta mõne üksiku ekspeditsiooniga, vaid arutuse alla tulevad ekspeditsioonid, alates Franklinist (1845) kuni Amundseni uuemate kavatsusteni (1923.). Nii tutvustavad „Polaarsõidud I ja II“ lugejaid kogu nabade vallutamise ajalooga.

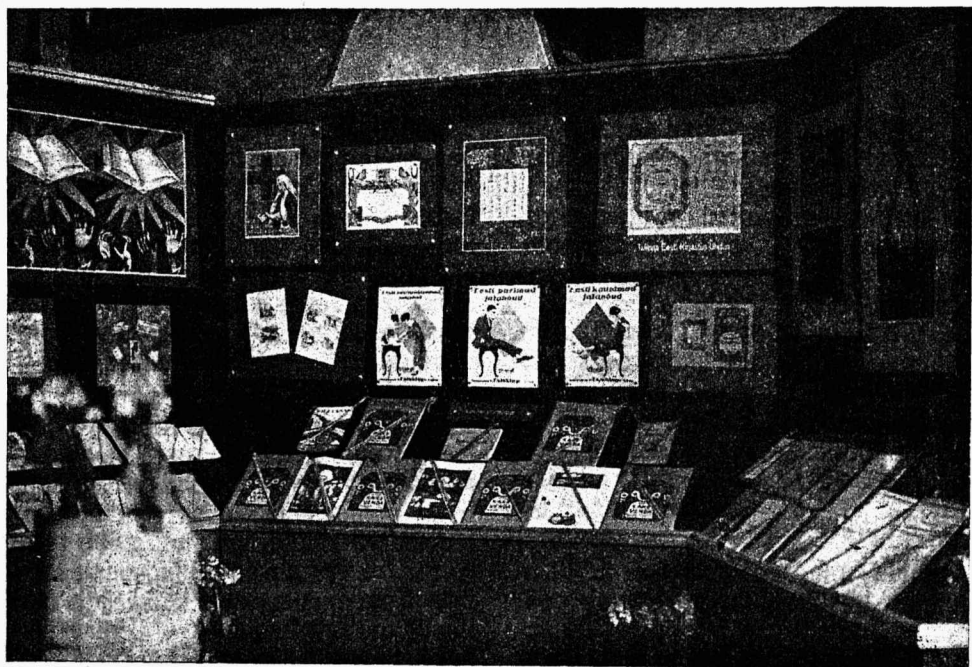
Sarnane lugemismaterjal puudus seni noortel, ehk oli protokolsete kooliraamatute kujul, kuna käesolevad populaar-teaduslikud maadeteaduse raamatud eestkätt pakuvad huvitavat lugemismaterjali ning tei-

selks teaduslikku juurdlemist. Just nende mõjude tõttu on ka Sven Hedini „Poolusest pooluseni“ välismail huvitavamaks noorsooraamatuks saanud ja, nagu autor ise eestistajale teatab.

„Polaarsõidud I“ käsitab ekspeditsioonide aegjärku, kus naba vallutamine oli veel väga primitiivselt (olevikuga võrreldes) korralda-

Franklin 19. mail 1845. a. naba- maid vallutama, ning hukkus igaveses jääs, ja tänapäevgi ei teata palju selle ekspeditsiooni saatusest, sest säält ei pääsenud enam keegi elusalt tagasi. Eskimode jutustuste ja teiste andmete põhjal võib otsustada ekspeditsiooni surmaheitlust. Franklini katse lõppes kõige traagilisemalt, edaspidised katsed on aga rohkem ja

Pildid näitus-messilt.

Osa I auhinnaga kroonitud Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse toast bõrse saalis. Vikerkaarlased leiavad väljapandud asjade hulgast ka oma „Vikerkaare“.

tud. Laevad olid puuehitused, ei suutnud kuigi palju ajujääle vastu panna ning edasijõudmine läks purjede abil, kuna jää oli liikumine õige vaevane mitmesuguste takistavate puuduste tõttu. Olevikus, kus raadio ja teised ülesleidused reisitingimusi soodustanud, oleks lihtsalt hullumeelsus tolleaegsetes tingimustes polaarsoite ette võtta ja selletõttu peab nimelt mainima tolleaegsete ekspeditsioonide liigete kangelastegusid. Nii läks

rohkem menestunud ning mida lähemale olevikule seda paremaid tagajärgi on saavutatud.

Selles andes käsitletakse polaarsoite, mis 1880. aastani korraldatud. Võib olla, on need sõidud ka kõige huvitavamad, sest nad sisaldavad kõige julgemaid isegi lootusetuid katseid, kuna edaspidised sõidud on igatahes kergemad olnud tehniliste vahendite tõttu. Ja siiski suudeti tagajärgi saavutada. Nii menestus

„Vega“ reis, samuti ka eelmine, Saksa ekspeditsiooni katse, kuigi igavesele jääle tuli palju ohvreid anda. Pääle kaanepildi on veel kaks reproduktsiooni kriitpaberil — hansamehed jäälaamil ning Summalaht — Franklini ekspeditsiooni lõpp. Viimane on väga masendav. Olgu selle kohta „Polaarsõitudest“ toodud tsiitaat! Kuulus polaarreisija Julius P a v e r, kes Teravmägedest idapool Franz-Josephi maa üles leidis, maalis pildi, mille ta „S u r m a l a h t“

„Polaarsõidud II“ käsitleb hilisemaid ekspeditsioone, alates „J e a n n e t t e“ pooläpardunud ekspeditsiooniga ning lõpetades juurdlemisega küsimuse kallal: milliste abinõudega on põhjanaba vallatav? Nii käsitleb teine anne hiliseid ning oleviku polaarsoite, olles valguseheitjaks tänapäeva põlevasse naba vallutamise küsimusse. See anne on juba varustatud kolmeteistkümne pildiga, millest seitse kriitpaberil on. Ka sisu käsitleb huvitavaid polaarsoite,

Pildid näitus-messilt.

Osa I auhinnaga kroonitud Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse toast börse saalis.

nimetas. Kõledal, tühjal rannal, keskjäänud ja lund lamab maale tõmmatud vaalaskalapaat ja selle juures laiali pillatud kula vahel puhkavad meremeeste surnukehad. Ka paadis lamavad surnud mitmesuguses asendis, näod tardunud koledusest ja meelegeitist! Esile vajununa lamab üks lahtise piibli pääl, selle lehti krampplikult pahemasse pihku surudes. Paadi ninas põlvitab üksik mees, viimane e l a v, kapten Crozier, külma-verelise rahuga hoiab ta oma piisi valmis, sest jääkarud lähenevad; nende eest tahab ta end ja oma surnud seltsimehi kaitsta!

millest eriti tähtsad Fridthjof Nanseni ning Shackletoni ekspeditsioonid. Esimene tutvustas põhjanabaäärseid maid, teine aga rajas lõunanabale tee, mida hiljem Amundsen ja Scott kasutasid ja sel teel lõunanabale saabusid. „Polaarsõitudel“ on eriti suur tähtsus meie koolides, kus nad õpperaamatute kõrval õppevahendiks on ja noori tutvustavad polaarmaade ning nende vallutamiskatsetega.

Kui eelpoolmainitud kaks raamatut käsitlevad polaarsoite laiemates ringides ning mitme ekspeditsiooni üle — piirdub Fridthjof Nanseni

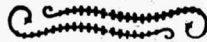
„Öös ja jääs“ pääasjalikult tema ekspeditsiooniga, mis oli korraldatud 1893.—1896. aastal. „Öös ja jääs“ on lühendatud väljaanne suurtest Nanseni ekspeditsioonide kirjeldustest ning on üldjooneliselt omandanud kuju, nagu on väljamaa noorsooraamatute lühendatud väljaannetel.

Nanseni ekspeditsioon osutus kõige menestunumaks, kuigi ta valis endale sõidute paakjääs, mille eest aga teised katsusid hoida. Samuti ehitas ta ka isesuguse laeva, mis oli ümarguste kantidega ja selle tõttu jäälitsumisi välja kannatas. Nanseni sõiduplaan oli pääjoontes järgmine: kasutada merivoolust, mis Beeringi väinast üle pooluse Gröönimaa idarannale tuleb. Ta läks laevaga selle merivoolu piirkonda ja laskis ühes jääga edasi kanda ja tõesti saabus „Fram“ (nii oli laeva nimi) kolme aasta pärast tagasi. Nansen tegi aga ise hulljulge kelgusõidu. Ta tahtis kelkudega kaugele põhja jõuda ja säält siis Franz-Joosepi suunas maa-

le pöördma. Nii lahkus ta 14. märtsil 1895. aastal „Framilt“ ühes kaaslaste leitnant Johanseniga. Äärmiste raskuste tõttu sai aga Nanseni põhja minek takistatud ja nad pöörsid Franz-Joosepi suunas tagasi, pärast seda, kui olid saavutanud põhja laiuse 86° 4'-ni, milleni polnud veel keegi küüüinud.

„Öös ja jääs“ kirjeldab „Frami“ ekspeditsiooni, alates ettevalmistustega ning lõpetades kelgusõidukatsesega. Paljud huvitavad juhtumused ning Nanseni päevaraamtu katked teevad raamatu huvitavaks ning põnevaks. Mitmel korral on reisijad otse surma suus, kuid külma vere ning kiire mõtlemisvõime tõttu saadakse neist üle. „Polaarsõidud“ käsitlevad ka Nanseni ekspeditsiooni, kuid „Öös ja jääs“ on see täies ulatuses ja soovitatav neile lugejaile, kelle jälgimis- ning lugemishimu „Polaarsõitute“ konspektne*) kirjeldus ei rahulda.

(Järgneb.)

ONU KULLIPULLI IMELIKUD JUTUD.

B. H. Bürgeli ainetel Jursi Sander.

u armsad noored sõbrad! Enne kui teile jutustan oma Kullipulli imelikke jutte, tahate muidugi teada, kuidas nad tekkisid ja kes oli see onu Kullipulli.

Sääl all Emajõe kaldal asub vana Taaralinn vanade majadega Toomemäe külje all. Paljude aastate eest elas sääl vana doktor Kullipulli päris üksinda ühes viltuvajunud keskaegses majas, mis oma vanadusest peaaegu pimestunud väikeste ähmaste akendega imestades uude aega pilgutab. Ülal maja katusel seisis toru, kaetud kiltkivitahvlitelga, mis sarnanesid neile, millega meie, poisid, kooli jooksime. Sääl üleval seisis suur pikksilm, mille abil võis vaadelda kuud ja komeete. Siis oli sääl majakeses veel mõni päris lihtne toake vanade mööblite, imelikkude seinakella-

de ja igasugu tühja-tähjaga, ning üks neist oli sedavõrd raamatuid täis topitud, et ei teadnud kuhu astuda ehk istuda. Kõrvaltoas oli kõik veel palju kirjum! Pärnis muuseum. Täistopitud loomad, kivistunud kalad ja tõugud, loomade luud ja surnute ribid, ja liblikate kogud ning haruldased mardikad. Maa- ja taevagloobused, elektrimasinad, mikroskoobid, sada instrumenti ja tont teab missugust pudupadu veel.

Ning sääl elutses vana Kullipulli kogu eluaja, nagu mutt omas koopas. Tal polnud naist ega last; üks päris vana naisuke suure musta tanuga pääs talitas kõik ja oli ainuke inimene, kellega Kullipulli läbi sai, sest ta oli päris tõeline vana nurukukk.

*) Konspektne — kokkusurutud, asjalik, üksikuid ülestähendusi sisaldav.

Ning kui nüüd küsite, mis nagu ta oli, see vana doktor Kullipulli, siis pean ütleva, et ta kuju oli õige naljakas! Ta oli nii pikk, et ta vaevalt mahtus läbi vana maja madalate uste ja peenike nagu oavars. Vanadus oli ta habemeta näo tuhandesse kortsu kiskunud ja tubakasuits ta pruuniks parkinud nagu vana piibupää. Sinihall juus kattis ta pääd ja moodustas kuklas väikese patsi, mille otsas tõlgendas tilluke aasakõidetud paelake. Ninal kandis ta määratu suuri luust raamidega prille suurte ümar-guste klaasidega ja kui ta silmi pilgutab, siis nägid need ühenduses prilli ja terava kongis ninaga välja nagu öökullil. Nõnda oli ka tekkinud see imelik nimi. Öieti oli ta nimi ainult doktor Pulli, meile oli ta aga ainult onu Kullipulli, ning jäigi seks!

Pikas hallis kinninööbitud kuues, suvel ja talvel siiruvürulised viltkingad jalas, pikast piibust siniseid suitsupilvi tossutades, istus ta oma raamatute ja imelikkude riistade juures ja ei hoolinud ühestki inimesest kogu laias maailmas.

Aga kuigi ta nii imelik välja nägi ja inimesed salaja ta üle naersid, kergitasid nad aupaklikult kübarat, kui ta vahel aknast välja vaatas ehk oma aias puid kärpis, sest ta oli mees, kes rohkem teadis kui kõik teised kokku kauges ümbruskonnas, kaasa arvatud kooli- ja kirikuõpetajad, arstid ja professorid, ja see on juba midagi, sest neist tahtis ju ka igäüks rohkem teada teistest. Ta oli hulk teaduslikke raamatuid kirjutanud ja kaugetest maadest saatnud Kullipullile kirju ja palusid talt nõu kuulsad professorid, kes nii targad olid, et nad omi päid anuma võrudega pidid kinnitama; muidu oleksid need suure tarkuse hulga tagajärjel lõhkenud.

Kuidas aga, küsite vahest, juhtus, et onu Kullipulli oma lugusid jutustama hakkas?

See juhtus aga nõnda: Sää! kus seisis onu Kullipulli majake, oli vaba plats ja keset platsi seisis vana kaev. Siia aga kogunesime meie lapsed kõige meelsamini ja lärmitseme sää! nagu varblastekari kirsipuul. See aga oli vanakesele hirmus päält kuulata. See segas teda ta teaduslikus töös, ja kui kõigest ta söimamisest mingit kasu polnud, katsus ta teisel teel meist jagu saada. Ühel suvisel õhtul, kui me jälle kõik

kaevul käratsesime, lasi ta meid vana teenia kaudu oma juure kutsuda. Külma värinad käisid meil üle selja, kui me uudishimulikult üle seni kõigile lukutatud maja läve astusime. Kullipulli aga pidas meile pika kõne. Meie olla küll kõik päris hukkaläinud jõmpsi-kad, ütles ta oma uriseva häälega, aga ta tahta siiski igal pühapäeva õhtul meile tee ja kookide juures ilusaid lugusid jutustada, meile pikksilma läbi kuud ja tähti näidata ja veel muid kummalisi asju; kui meie lubaduse anname tulevikus mitte enam kaevu ümber märatsema ja palle ta aeda visata.

Ja nii see ka sündis! Esiteks tulid ainult vähesed, siis enam ja viimaks kõik. Ning jutud olid väga huvitavad, kook täis rosinaid; ja kaevu ümbrus jäi vaikseks, sest keegi ei tohtinud vahekorda onu Kullipulliga rikkuda.

Mis mulle neist juttudest meele on jäänud, tahan teile jutustada.

Maailma lõpp.

„Siin“, ütles vana Kullipulli ja puhastas oma hiiglasuurt prilli, „on kogu maailma suurendusklaas, mida inimesed mikroskoobiks nimetavad. Nüüd astuge kõik mu ümber ja vaatame toast läbi. Vaadake, sää! seisab klaasi täis sogast vett, mille vana Tiina aiatiigist tõi, ning nüüd asetame ühe tilga sellest veest siia suurendusklaasi alla ja suurendame teda mitu sada korda.

Jah, see oleks tehtud, ja nüüd vaadake läbi klaasi.

Oh, mis naljakas ja kummaline maailm on ometi säärane veetilk! Hei, kuidas kõik selles kihab ja keeb! Tuhanded tillukesed loomakesed kihutavad edasi-tagasi, sukeldavad üles ja alla, ajavad üksteist taga, kiussavad üksteist ja kihavad läbisegi nagu inimesed suures linnas. Vaadake, sää! on tillukesed laevakesed, kõik on läbipaistvad nagu klaas. Oma peenete ripsmekarvadega sõuavad nad noolekiirusega edasi, nagu oleks neil kes teab kui tähtsaid asju oien-dada. Nad püüavad sööki, nad ajavad üksteist taga, nad askeldavad sama veidralt nagu inimesedki ning on selle väikese maailma kohta sama terava mõistusega kui needki.

Sää! ilmuvad meie silmapiirile teised, need on ratasloomakesed. Neil on pää kül-

jes kentsakas vanik, mis kosub tillukesest sõrmekestest. Need on alatise liikuvuses ja näib, kui oleks see vanik väike hammasratas üsna väikesest taskukellast pärit. Kui loomad teda käänavad, siis tekib vees väike pööris ja igasugu tillukesed olevused keerlevad lähemale ja otseteed ammuli aetud lõugadesse. Jah, nii see on, ja need rattakesed peavad alati usinasti keerlema, muidu jääb kõht tühjaks.

Vaadake, sääl on keset veekera laid. See on mädaneva puulehekese tibatillukene osa, palja silmaga pole talt vähematki näha, kuid sellele väikesele maailmale on ta suur laid, ning kõik need väikesed veejõmpsikad, kes nii tillukesed on, et neist mõni sada võiks elada nõelasilmas, ruttavad igast veepiisa küljest kohale, sest siin leidub toitu tuhandetele veidratele mehikestele. Kas näete, kuid need ruttavad, üksteist tõukavad ja üksteisest ette tükivad? Vaadake, sääl kargavad mõned metsikus keerus üksteise ümber, nagu inimesed laadal ja toidumuretseva laiu juures on säärane rabelemine ja tung, nagu jaamaeinelaaua juures, kui rong ainult mõni minut peatab. Hei, milline metsik võiduajamine läheneb säält! Kas näete, nad põgenevad ja ajavad teisi taga, nagu röövlid ja politseikordnikud teie mängus ristil läbi terve vesise maailma põhjanabast lõunanabani. Nüüd kadusid nad klaasiääre taha, võib olla sukeldasid nad alla laia veetilga ilmaruumimerre.

Jah, kes oleks võinud arvata, et säärane tilluke veetilgake, mis vaevalt poole herne suurune, moodustab terve tõelise maakera täis elanikke, kes oma elu elavad nagu meigi! Kui meil poleks suurendusklaasi, meie ei teakski nende olemasolust. Vaadake, lapsed, kui olevustel, kes elavad kaugetel tähtedel, puuduvad vägevad suurendusklaasid, siis ei tea nad midagi maakerast, ja et meie, inimesed, sellel elame. Jah, väike maakera on nende mitmete miljonite tähtede hulgas ka ainult midagi veetilga taolist.

Väikesed jõmpsikad veetilgas ei teagi, et nad seisavad meie meelevalla all, et me nende üle valitseme nagu Taevaisa üle kogu maailmalootuse. Kui meie näpuga üle klaasi pühime, siis, näh! on kogu veetilga hiljus otsas, ta on ära pühitud ja kadunud. Jah, kui veetilga elanikud meid näha võiksid

ning teaksid, et nende olemasolu oleneb meie häätahtlikkusest, nad arvaksid vist küll, et oleme vana Jumal ise.

Agaga vaadake siia, väikese maailmaga on juhtunud muudatus! Jah, kas näete, ta on vähemaks muutunud. Toa soojus on aegamööda osa veetilgast sündinud ära aurama. See on paha lugu. Nüüd peavad väikese maailma elanikud ikka vähemasse ruumi kokku kuhjuma, maailm on nende muutunud liig kitsaks, temas algab võitlus ja tapmine. Jah, maakera inimeste hulgas oleks see teisi, kui meie planeet äkki poole võrra kokku tõmbuks. Nüüd kuhjuvad kõik vaesed mehikesed väikese laiu juure kokku. Vaadake, kuid nad üksteisega rabeledes võitlevad, üksteist eemale kihutavad! Kõik tungivad tilga keskpaika, sest keegi ei taha kuivale sattuda ja kärvata. Jah, küll on paha lugu, sõda ja mäss on vesises maailmas valla pääsenud!

Kuid loodus ei hooli viltsusest veepiisas. Soojus kuivatab tilga ikka vähemaks. Nüüd on ta juba päris tilluke. Metsikus mõllus sagivad ta elanikud läbisegi, ikka suurem hulk neist satub kuivale ja lamab liikumatult tillukeste tolmukübemetena klaasil, kuna teised alles oma elu eest võitlevad. Kuid see ei aita neile siiski midagi, kuigi nad ka viimases loigukeses veel ühe minuti kauem oma elu alal võiksid hoida. Surmainglil on ka selles väikeses veetilgakeses oma võim ja tabab nad kõik, need virgad laevukesed ja ilusad ratasloomakesed.

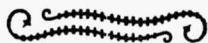
Lõpp on käes! Vaadake, nüüd on tilk ära kuivanud. Me näeme läbi suurendusklaasi ainult veel halli tolmuplekki. Kõik need erksad jõmpsikad, kes sääl askeldavad, on ainult veel tolmukübekesed. Ükski laevuke ei uju enam läbi veetilgaookeani, ükski ratas ei keerle enam ja ei kogu saaki. See oli lühike lõbu.

Jah, siin nägime nüüd üht maailma lõppu!

Tõsi, see oli küll ainult väike maailm, ainult veetilgake, aga tema elanikkudele oli ta siiski kogu maailm. Ükski kukk ei kire sellepärast, et selle maailma ajalugu on lõppenud. Aga, kui homme maakera hukuks, ei läheks see teiste tähtede elanikkudele põrmugi rohkem korda, sest maakera on ka ainult väike maailm. Päike on mitme

miljoni võrra temast suurem, ning õhtuti näete taevavõlvil säramas mitmed miljoniid tähti ja maailmu, vähemalt sama palju, kui on veetilke aiatiigis. Vägev Jumal pistab sõrme kogumi sügavusse ja paiskab uue tähe-maailma taevaruumi, ning kui vana

Kullipulli tahab, pistab ta sõrme sellesse kubbisevasse vette ja paiskab uue vesise maailma suurendusklaasi alla, aga ta ei tee seda, sest ühest maailma lõpust jätkub ühe päeva kohta!

MÕNDA FÜÜSIKAST MEELELAHUTUSEKS.

Jursi Sanderi toimetusel.

Nr. 13. Ülesanne luigest, vähist ja havist.
J. Perelmani järele E. V.

Lugu sellest, kuis „luik, vähk ja haug otsustasid vedada üht vankrit koormaga“ — on, muidugi, kõigil tuntud. Kuid olete teie katsunud tõendada seda jutustust mehaanika säädustel? Oma imestuseks saavutaksite tagajärje, mis valmikirjutaja omale sugugi sarnane pole.

Oletame, et meil on vaja lahendada harilik ülesanne mitme, üksteise suhtes teatud nurga all tegutseva jõu liitumise peale.

Jõudude siht on järgmiselt ära märgitud:

...Luik püüab pilvile,

vähk, taganedes, veab, ja haug see vette tirib.

See tähendab, et üks jõud, luige tõmbejõud (A), on sihitud üles; teine — havi oma (B) — küljepoole; kolmas vähi tõmbejõud (C) — tagasi. Ärgem unustagem, et olemas veel neljas jõud, koorma kaal, sihitud loodis alla. Valm tõendab, et „koorem nüüd veel sääl“ — teiste sõnadega, et kõige nelja jõu resultant antud juhusel võrdub nullile. On see nii?

Vaatame järele. Luik, püüdes pilvile, ei sega vähi ja havi tööd, vaid aitab neid isegi oma tõmbejõuga, mis sihitud vastupidiselt raskusjõule, vähendab seega rataste hõõrumist vastu maad ja telge, ja kergendab sellega koorma kaalu, võib olla seda isegi täiesti annulleerides, kuna koorem on ju väike, sest valmis on ju öeldud: „ka paistaks koorem neile kerge“. Järele jääks ainult kaks jõudu: vähi ja havi tõmbejõud. Nende jõudude sihist öeldakse: „vähk, taganedes, veab ja haug see vette tirib.“ Arusaadavalt leidus vesi mitte vankri ees, vaid kusagil ääres (egas ometi Krõlovi töölistes

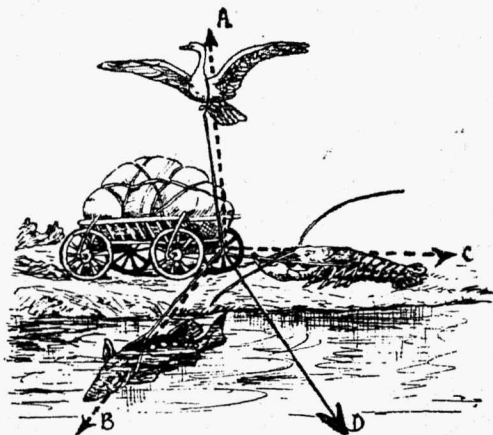
koormat uputada tahtnud!). Kuid, kui vähi ja havi jõud on sihitud üksteisele teatud nurga all, ei või nende resultant kuidagi võrduda nullile.

Mehaanika säädustel ehitame mõlemat jõu B ja C alusel parallelogrammi; selle diagonaal D annab otsitud resultandi sihi ja suuruse. On selge, et see resultant peab koorma kohalt nihutama, seda enam, et koorma kaal täitsa ehk osalt luige tõmbejõuga hävitatakse. Teine küsimus on — mis sihis koorem liigub: edasi, tagasi ehk kõrvale? See oleneb juba jõudude suhtumisest ja nende vahelise nurga suurusest.

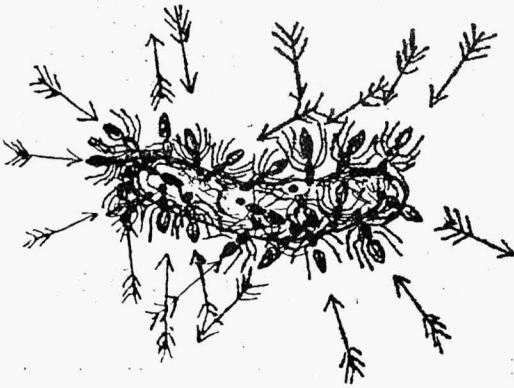
Igal juhtumisel näete, et Krõlov vaevalt tõendada võis: „koormal pole käiku“, „koorem nüüd veel seal“.

Krõlovi arvesse võtmata.

Nägime, et Krõlovi elutõde: „kui seltsilistes ühistunnet pole, ei nende ettevõtte

Joon. 1. Ülesanne luigest, vähist ja havist mehaanika säädustel välja arvatud. Resultant D peab koorma paigast nihutama.

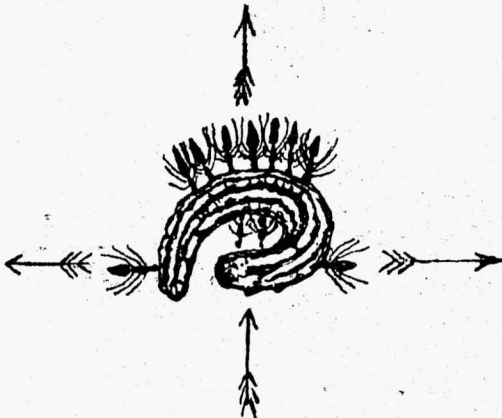

Joon. 1-a. Iga sipelgas tirib kandami ise sihis. Nooled näitavad tungi sihti.

korda lähe“ mehaanikas vastuvõtmata on. Jõud võivad mitte ühes sihis juhitud olla ja siiski teatud resultaadi anda.

Vähesed teavad, et isegi agarad töölised — sipelgad keda sama Krölov ülistab kui eeskujulikke töötajaid, koostööd just valmikirjutajalt väljanaerdud kombel teevad. Ja siiski edeneb neil üldiselt töö. Päästab jõudude liitumissäämus. Kui tähelepanelikult sipelgaid töö juures jälgite, näete varsi, et nende koostöö ainult näib mõistlikuna, tegelikult töötab iga sipelgas omake ja ei mõtlegi seltsilist aidata.

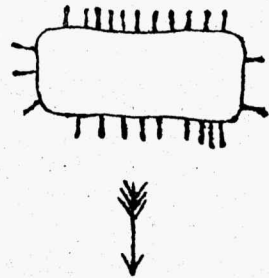
Üks teadlane kirjeldab sipelgate tööd järgmiselt: Kui kümnekond sipelgaid suurt saaki tirib, siis tegutsevad kõik ühtlaselt, ja saavutatakse koostöö mulje. Kuid järsku jääb saak, näiteks tõuk, millegi takistuse,

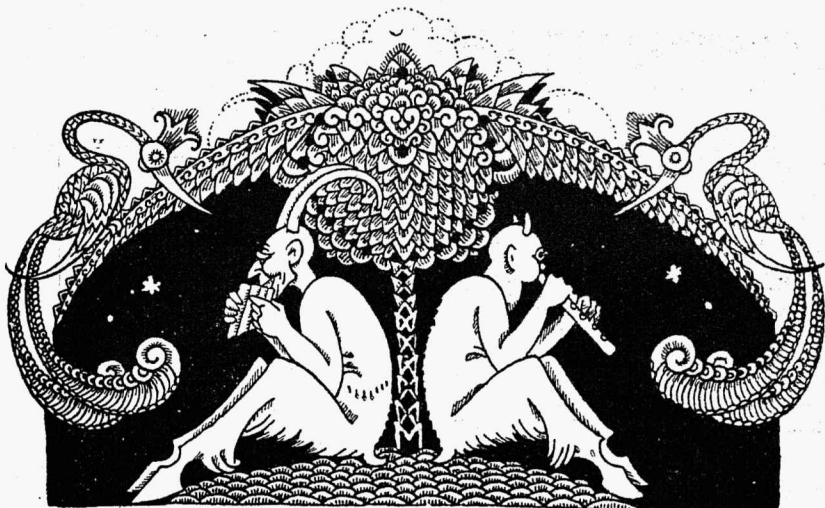
Joon. 2. Kuidas sipelgad tõuku veavad.

rohukõrre, kivikese, taha kinni. Enam otse edasi tirida ei saa, peab ringi ümber takistuse käänama. Ja siin selgub, et iga sipelgas iseviisi, ei ühegi „seltsilisega“ arvestades, takistust ära võita katsub. Üks tirib paremale, teine pahemale, üks tõukab edasi, teine tagasi. Sõeluvad paigast paika, haaravad tõuku teises kohas, ja igaiüks tõukab ehk tirib iseviisi. Sääluures võib juhtuda, et töötajate jõud liituvad sarnaselt, et ühes sihis nihutavad tõuku näit. neli sipelgat, teises kuus, siis liigub tõuk, lõppude lõpuks, ka nende kuue sipelga sihis, nelja sipelga vastutöötamisest hoolimata. — Joon 1 ja 2 selgitavad seda.

Toome veel õpetliku näituse, sipelgate näiva koostöötamise selgituseks. Joon. 3 on kujutatud nurgeline juustutükk, millest 25 sipelgat kinni haaranud. Juust liikus tasa sihis, näidatud noolega, ja võiks arvata, et eelmine rida sipelgaid tirib kandami endapoolse, tagumine — tõukab teda edasi. Äärmised sipelgad aitavad mõlemaid. Kuid lugu pole sugugi nii, — millest kerge aru saada: lahutage noaga terve viimane rida, — kandami hakkab kiiremini liikuma! Selge, et need üksteistkümme sipelgat tirisid tagasi, mitte edasi: igaiüks neist katsus pöörata kandami nii, et liikudes tagasi, vedada teda pesani. Täheandab, tagumised sipelgad mitte ainult ei aidanud eelmistel kandami vedada, vaid segasid kõigest jõust, hävitades nende püüdmisi. Et seda juustutükki vedada, jätkuks nelja sipelga jõust, kuid tegevuste ebakorratuse ja vastastikku segamise tagajärg on, et kandami hädavaevalt kaksikümneviiis sipelgat tirivad.

Joon. 3. Sipelgad püüavad juustutükki noole sihis pesani viia.

MUINASMAILT.

PUNAPÕSK JA VAHVA SÜDA.

Tervishoidlik muinasjutt Inglise keelest, tõlk. K. O.

VI. Mängumajake metsas.

Selle maja tagant, kus elasid Mary Ann ja Jaak, viis üks väike jalgrada metsa.

Metsas oli sulisev ojake, mis päevad läbi ilusaid viisisid laulis. Mitte kaugel säält oli tiik, kuhu kokku kogusid konnad, et kontserti anda. Mõned laulsid nii kõvasti, et meele tuletas hobuse hirnumise. Teistel olid aga õrnad ja mahedad hääled.

Tiigi lähedusse ehitasid lapsed omale väikese mängu-maja puuokstest ja raagudest. See oli väga uhke hoone. Isegi neli tooli oli sees — need toodi kodunt, põõningult. Kaks olid küllaliste jaoks. Ka oli säält väga kavalasti ehitatud ahi — päris eht telliskividest. Laest rippus üks korvike ja säält sees puhkas üks punapõseline nukk. Kahtlen, kas te enne ial olete näinud sarnast toredat nukku. Selle kinkis ema Mary Annele jõuluks.

Korvi olid lapsed ise pununud ja see oli puukoorega kõvasti lae külge köidetud.

Mary Ann armastas siin istuda ja korvi kiigutades laulis ta nukukest meele.

See oli mõni päev pärast jalutuskaiku „Rohelisele Kingule“, kui lapsed oma mängumajakases viibisid.

Mary Ann pesi nuku riideid, et need oleksid sama valged kui rüütel Puhtusel. Jaak aga nikerdas puust väikest lootsikrit.

„Kuule Jaak, kas sa tahaksid olla mõni Nõgijoosep?“ küsis korraka Mary Ann vennalt.

„Ei, seda ma küll ei taha. Nende käed ja hambad on liig mustad ja nende sõrme-küüned liig pikad ning kasimatud... Päh! Kole!“ Ja Jaak vaatas ruttu peeglisse, et oma puhtast, äsja ojakeses pestud näost rõõmu tunda.

„Muidugi, me mõlemad armastame hald-jaid. Kuid keda nendest armastad sa kõige rohkem?“ küsis Mary Ann uuesti.

„Nad meeldivad mulle kõik. Kuid siiski — onu Sport on suurepärane. Ta seisis nii sirgelt ja oli nii tugev! Mõtles ainult, kui ta meid aitas võitluses Nõgijoosepitega.“ Siin ohkas Jaak ja jätkas siis oma juttu: „Kui ma ometi nii tugev oleksin, kui tema — siis võidaksin ma koolis alati võidujooksul. Ja kas sa nägid, kuidas ta kivi üles viskas? Üle põlvade kerkis see ja ei tulnudki enam tagasi. Ah! Oleksin ma ainult pool nii tugev, kui tema, ma oleksin kõige õnnelikum poiss terves maailmas!... Kas sinu armsam haldjas on Värske õhk?“

Kui tahad saada suureks ja tugevaks, peab sul kõigepäält õige kehäraskus käes olema.

Kuid enne kui Mary Ann jõudis vastata, kuuldus väljaspool lehtede sahinat ja keegi hakkas vilistama seda viisi, mida nad viimati kuulsid „Rohelisel Kingul“.

„Nõgijoosepid me jooksu löime, Kadu tervis' vaenlastele tõime!... „Tulge sisse!“ hüüdis Jaak.

„Ei saa. Teie maja on liig väike. Ma ei mahu sisse!“ vastas väljast lõbus hääl. Nüüd piilus Jaak uksevahelt välja.

A-a, see on onu Sport,“ ütles ta õele, ja nad läksid mõlemad õue.

Rõõmsalt pigistati üksteise kätt.

„Kui kurb, et meie maja nii väike on ja te sisse ei mahu meie juure!“ ütles Jaak.

„Ei tee viga. Ma istun siia kammu otsa... Aga, mis sul viga? Su nägu ei ole ühtegi rõõmus?“ küsis onu Sport Jaagu käest.

Ja nüüd kurtis poiss oma häda.

„Tahaksin olla sama tugev kui teised poisid koolis. Tahaksin, et samuti võidaksin mängudes ja võidujooksus. Nüüd läheb mul küll natuke paremini kui varem, aga ikkagi olen veel üks viimastest. Mis peaksin tegema, et võidumeheks saada?“

Onu Sport vaatas poissi pälaest jalatallani.

Kõigepäält, et olla suur ja tugev, pead sa küllalt kaaluma. Kui vana sa oled?“ küsis Sport.

„Üheksa aastane.“

„Kui pikk sa oled?“ Jaak ei teadnud.

„Kui palju sa kaalud?“ Jällegi poiss ei teadnud.

Nüüd võttis onu Sport taskust pliatsi ja käskis Jaagul seista uksepiida juure. Sinna kohta, kuhu ulatas poisi pää, tegi ta märgi.

„Sa oled 128 sentimeetrit pikk ja peaksid seega kaaluma 26 kilogrammi. Jookse alla naabri kauplusse, ja palu, et sind sääl kaalutaks. Ja kui sa nii raske ei ole, kui su kasvule soodus, siis tähendab, et sa oma pikkuse jaoks liig kõhn oled. Niisugusel juhtumisel pead suureks sõbraks saama — veel suuremaks kui praegu oled, niisuguste isikutega, nagu isand Kaerajahu, neiu Spinat, Piim ja muud. Ja igapäev pead jooksuma ja mängima õues mitu tundi. Kui sa nii teed, ja kui sa ka õige kaalu kätte oled saanud, küll sa mäed, siis ei ole sa varsi enam üks viimastest mängus ja võidujooksus.“

„Palun, onu Sport, ma tahan ka tugev olla ja punaseid põski saada. Mida pean veel lisaks tegema sellele, mis juba teen?“ küsis nüüd Mary Ann omakorda.

Onu Sport pani temale samad küsimused ette, nagu Jaagulegi. Samuti — mõõdeti ka Mary Anne pikkus.

„Sa oled seitse aastat vana ja 120 sm pikk, pead seega kaaluma 22 kilogrammi. Kui sa aga vähem kaalud, siis ei ole asi korras. Pead siis samuti palju värskes õhus jalutama, palju piima jooma ja putru sööma. Küll siis lähed peagi tugevaks ja saad ilusad punased põsed.“

„Ma teen täpselt, nagu õpetasite,“ vastas Mary Ann.

„Hääd aega! Ma pean nüüd minema lõunat sööma,“ hüüdis onu Sport lastele ja kadus metsa sama viisi lauldes, millega ta varem ilmunud.

„Tulge varsi jälle tagasi!“ hüüdsid lapsed temale järele ja lehvitasid jumalaga jätmiseks oma ninarätikuid.

Sel päeval ütles lõunalaual Mary Ann emale: „Palun, ema, anna mulle veel üks klaas piima!“

„Ja mina palun veel spinatid,“ ütles Jaak.

„Mul on häämeel, et joote piima ja sööte nii tublisti rohelist aiavilja. See teeb teid tugevaks ja terveks,“ ütles ema.

„Nii me võidame lõpuks Nõgijoosepid ära!“ seletas Mary Ann.

Auhinnaline ülesanne piltides.

Need pildid illustreerivad üht juttu, mis ilmus käesoleva aasta „Vikerkaares“. — Kes nimetab kahe nädala jooksul õige autori ja jutu päälkirja, samuti mis numbris ilmunud ning säeb pildid õigesse järjekorda, varustades neid vastavate allkirjadega tekstist, saab tasuks „Vikerkaare“ 1 kuu numbrid maksuta.

„Kes need on?“ imestas ema.

„Kuidas, ema, sa ei tea, kes on Nõgi-joosepid? Aga need on ju need inetud, räpased mehikesed, kel on pesemata käed, pikad, harimata sõrmeküüned, kriimus nägu ja küürus selg... Nad on laste kõige suuremad vaenlased ja ei lase neid kasvada tugevaks ja terveks,“ seletas Mary Ann.

„Ma ei ole neid nimesid küll varemalt kuulnud, aga ma olen kindel, et tõesti puh-tus, kaerajahu, piim, spinatid, puuvili, värs-ke õhk, juure- ja aiaavili on laste suured sõbrad ja aitavad neid edasi nihhasti töös kui mängus,“ seletas nüüd isa...

Nüüd kaalusid lapsed end hoolega iga nädal ja märkisid alati saadud arvud oma mängumajakese uksepiidale. Nad rõõmus-tasid, sest iga nädal kasvas nende kaal ja juba varsi lootsid nad jõuda selle arvuni, millest ütles onu Sport, et nad niipalju peak-sid kaaluma.

Ühel päeval olid aga mõlemad lapsed väga ehmatanud, sest nad leidsid end kaaludes

korraga, et kumbki neist oli üle kahe naela kergemaks jäänud.

„Milline õnnetus!“ ahastas Mary Ann, „ma lootsin juba varsi kätte saada oma õige kaalu, nagu nimetas onu Sport, ja nüüd olen veel hoopis kergemaks läinud!“

„Ja mina kaotasin samuti kaks naela...“ ohkas Jaak, „aga mõtleme järele, millest võis see küll tulla... Oleme olnud palju värskes õhus, oleme sõõnud kaeraputru ja piima joonud... Ja, aga tead Mary Ann — ma arvan, et leidsin siiski põhjuse üles.“

„Ja missugune see on?“

„Kas mäletad, mineval nädalal tulime ühel õhtul salaja voodist, panime lambi põlema ja vaatasime mõlemad hilja õõni uut pildiraamatut ja lugesime säält juttusid. Me ei ole ustavad olnud unehaldjale.“

„Külap see nii on,“ oli sellega nõus Mary Ann. „Kuid nüüd lähme igal õhtul õigel ajal magama, muidu ei saa me Nõgi-joosepites võitu.“

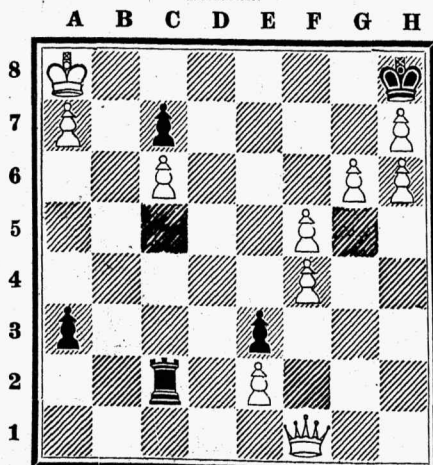
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 26.

Kokku seadnud B. Sommer.

Mustad.

Valged.

Valged: K a8, L f1, S a7, c6, e2, f4, f5, g6, h6 ja h7.

Mustad: K h8, V c2, S a3, c7 ja e3.

Valged algavad ja annavad matt kolme sammuga.

Nelle, kes naerda soovivad.

Härra N. sai oma sõbralt härra M-ilt järgmise sisuga kirja:

Armas sõber!

Nagu ehk kuulnud oled, oli meie linnas eile maavärisemine; mitu maja on purus-tatud, isegi inimohvrid olla see nõudnud. Tugevad maa-alused tõuked kestuvad. Meie elu on iga minut kaalul. Saadan sulle mõ-neks ajaks oma lapsukesed, et neid ähvar-davast hädaohust päästa. Arvan, et sul selle vastu midagi ei ole ja et neid lahkesti võtad oma hoole. Tervitades ja ette tänades
sinu M.

Kirjaga ühes sai härra N. kaks vallutat poissi.

Härra N. mõistis sõbra muret ja võttis häämeelega „lapsukesed“ vastu. Kaks päeva hiljem aga istus ta ahastades kirjutus-lauda ja kirjutas:

„Kulla sõber M.!

Ole nii lahke, saada juba parem maavä-risemine siia ja võta lapsed tagasi. Meile oleks see palju mõnusam ja arvan, et sulgi selle vastu midagi pole.

Tervitades ja tälitamise eest vabandades
sinu N.“